

Yttrande över betänkandet Äktenskap för par med samma kön–Vigselfrågor (SOU 2007:17)

Pingströrelsen i Sverige vill härmed yttra sig över betänkandet ÄKTENSKAP FÖR PAR MED SAMMA KÖN - VIGSELFÖRFRÅGOR

Inledning

Pingströrelsen i Sverige har genom Pingst – fria församlingar i samverkan deltagit i det yttrande som avges av Sveriges Kristna Råd och instämmer därmed i betoningen av synen på äktenskapet som viktigt för samhället.

I alla kristna traditioner finns det teologiska utläggningar om innebörden och den praktiska utformningen av äktenskapet. Det finns en långt gående samsyn mellan kyrkorna i synen på vad ett äktenskap är. Det betraktas av alla som instiftat av Gud och därmed en del av skapelseordningen till glädje för människor och för samhällets bestånd.

Alla kyrkor är villiga att välsigna dem som ingår äktenskap och det uppfattas som en central uppgift för präster och pastorer att bistå dem som vill ingå äktenskap. Det finns också en vilja inom kyrkorna att stödja dem som blivit vigda, så att de kan förbli vid de löften som de gett varandra vid vigseln.

Vår inställning är att äktenskapet är instiftat och välsignat av Gud. Samtidigt framhåller vi att äktenskapet konstitueras av de ömsesidiga löften som de vigda avger inför den av samhället därtill bemyndigade person som har att förklara makarna som gifta.

Men det är också viktigt att från början betona den unika betydelse som äktenskapet mellan man och kvinna har i allt samhällsbygge. Det är inte kyrkan som har skapat äktenskapet, det är nerlagt i den mänskliga gemenskapens grundkonstruktion. När relationen mellan man och kvinna institutionaliseras, leder den tack vare fruktsamheten till att bryggas slås mellan släktgrupper, klaner och samhällen men också genom köns polariteten till att hela den mänskliga gemenskapen berikas. De individer som föds hör till både faderns och moderns grupp och blir delar i ett unikt nätverksbygge. De relaterar till båda sina föräldrar och får genom dem inte bara identifikationsobjekt utan också nycklar till vidgad mänsklig gemenskap. Äktenskapet har därmed en viktig social dimension som inte kan fyllas av en enkönad gemenskap.

Termen Äktenskap

Vi är eniga med andra kyrkor och samfund inom Sveriges Kristna Råd om att termen äktenskap bör få fortsätta att vara ett begrepp som gäller gifta heterosexuella par. Vi ansluter oss till de i SKR:s yttrande anförda skäl och vill samtidigt utveckla för oss viktiga synpunkter, vilka leder oss till att avstyrka den av utredaren förordade ändringen i lagstiftningen.

Vi vill betona att utredarens yttrande att de skäl som anförts mot att använda ordet äktenskap för en enkönad relation "inte har tillräcklig bärkraft och därför inte kan väga upp de skäl som talar för en lagändring" givetvis är hans subjektiva bedömning. Enligt vår mening väger flera av de argument han avvisar tvärtom tungt. I ett läge då den politiska majoriteten är för en grundläggande reform borde det vara särskilt angeläget att göra den "analys i vedertagen mening", som ingick i hans uppdrag men som han medvetet avstått från. Utan en sådan hotar lagstiftningen bli ett hastverk. Denna omständighet borde göra det omöjligt att lägga utredningen till grund för en så omvälvande ändring av lagstiftningen.

Ordet äktenskap har sin hävdvunna mening som en beteckning på den institutionaliserade föreningen mellan man och kvinna. Utredaren ser däremot positivt på förändringar i allmänhet: "Samhällsutvecklingen går framåt och nya värderingar och åsikter kan behöva ges utrymme också då det gäller grundläggande uppfattningar" (s. 230). Han hänvisar bland annat till att den tidigare betoningen på livsvarighet och trohet tunnades ut i 1973 års reform av äktenskapsbalken. Men både i lagtext som i övrigt språk har ordet äktenskap alltid använts enbart för heterosexuella par. Och kyrkorna hävdar i sitt gemensamma yttrande att det bör förbli så. Det är inte ett självklart framsteg att den regeln ändras.

Det kan inte anses diskriminerande att man skiljer mellan partnerskap för homosexuella och äktenskap för heterosexuella, eftersom de två samlevnadsformerna inte är identiska. Detta har också utredaren fastslagit med hänvisning både till domslut i EG-domstolen och till lydelsen av internationella konventioner.

I stället för diskriminering används i utredningen ordet "särbehandling" för uppdelningen i partnerskap och äktenskap. Det är ett olyckligt ordval. I svensk lagstiftning har det efter 1973 års reformering av äktenskapsbalken skett en laglig reglering av olika samlevnadsformer. Sambor och gifta behandlas inte lika ingen kallar det för särbehandling, att lagskyddet för samboende är mindre utvecklat än för gifta par. De som vill leva samman har två olika former att välja emellan. Det följer inte någon social stigmatisering av detta.

Rättsverkningarna för registrerat partnerskap och äktenskap är, förutom där biologin lägger naturliga hinder i vägen, desamma.

Utredaren menar att ordet äktenskap "får anses ha ett högre symbolvärde".

Så långt vi kan se, är detta ett juridiskt irrelevant resonemang.

Det kommer att, såväl i vardagssituationer som i juridiskt hänseende, behöva göras åtskillnad mellan heterosexuella och homosexuella "äktenskap", eftersom det finns grundläggande skillnader. Ett tydligt exempel är faderskapspresumtionen där lagstiftningen kommer att behöva skilja mellan heterosexuella och homosexuella äktenskap.

Uppluckring av äktenskapsbegreppet

Vi kan inte uppfatta den successiva förändringen av äktenskapslagstiftningen som något annat än en pågående uppluckring av begreppet äktenskap.

Utredaren säger att "det kan sägas ligga mer i linje med äktenskapsbalkens neutralitet i fråga om hur parterna förhåller sig till varandra att parterna själva får bestämma vem de vill gifta sig med än att man utesluter vissa parbildningar från äktenskapet" (s 17 jfr s 231). Även om förslaget i utredningen blir gällande lag kommer dock lagstiftningen inte att vara helt neutral. Exempelvis kommer inte syskon att kunna ingå äktenskap med varandra. Om utredaren vore konsekvent i sitt neutralitetsresonemang borde han föreslå att även syskon av samma kön ska få gifta sig med varandra. Ett av huvudskälen till att inte tillåta syskonäktenskap är risken för skador på barnet. Med ett sådant neutralitetstänkande som utredaren ger uttryck för vore det emellertid helt naturligt att syskon av samma kön skulle kunna ingå äktenskap med varandra. Detta nämnt som ett exempel på vad uppluckringen av äktenskapsbegreppet snabbt leder till.

Med ett sådant resonemang som utredaren för - torde nästa logiska steg i uppluckringen av äktenskapsbegreppet bli, till exempel månggifte - "polyamori" - eller gruppäktenskap. Det i allmänna debatten gängse resonemanget att lagstiftningen måste anpassas till de bisexuella borde rimligtvis vara ett förebud om bigami.

Barnperspektivet

Vi anser att utredaren inte tillräckligt beaktat barnperspektivet. Utredaren har inte utgått från det som FN:s barnkonvention tydligt fastställer och som Sverige ratificerat: "Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet", / artikel 3:1 /. I respekt för denna konvention måste frågan om samkönade äktenskap och andra samlevnadsformer behandlas ur ett barnperspektiv.

Det tvåkönade äktenskapet har, anser vi, som institution egenskaper som, med hänsyn till barnets bästa, legitimerar att det bevaras intakt i familjerättsligt avseende. Äktenskapet är juridiskt sett inte i första hand en bekräftelse på kontrahenternas känslor för varandra utan utgör ett förpliktigande ramverk av rättigheter och skyldigheter som är utformat bland annat för att kunna ta emot barn och ge dem en harmonisk uppväxt. Äktenskapet är enligt statistiken den mest stabila formen av samlevnad, vilket innebär att det är den samlevnadsform som bäst tillvaratar barnets intresse. Detta är ståndpunkter som med enfaset framfördes av den franska parlamentskommission som efter ett års arbete i januari 2006 avvisade tanken på ett könsneutralt äktenskap.

Äktenskapet är en institution som är kopplad till reproduktion och måste följaktligen avse en relation mellan två personer av olika kön, eftersom detta överensstämmer med en biologisk verklighet, nämligen att samkönade par är ofruktsamma, samt med förpliktelsen att bidra till barnets identitetsskapande för vilket en heterogen miljö ger förutsättning för.

Ordet äktenskap bör reserveras för personer av olika kön också av det skälet att det är den enda samlevnadsform som medger faderskapspresumtion och därmed sammanlänkar föräldraskapets tre dimensioner: den biologiska, den juridiska och den sociala. Som vi redan påpekat innebär faderskapspresumtionen att lagstiftaren också vid en könsneutral äktenskapslagstiftning måste

skilja mellan heterosexuella och homosexuella äktenskap. Det förutsättningslösa faderskaperkännandet innebär för barnet en särskild stabilitet och trygghet. Argumentet att även homosexuella par, genom assisterad befruktning, kan bidra till reproduktionen har här ingen tyngd. En sådan reproduktion kräver medverkan av en tredje person och är redan på annat sätt reglerad i lag. Idag vet vi alldeles för lite för att kunna fastslå vilka konsekvenser det blir när barnet skall relatera till minst tre individer som "gruppföräldrar".

Vigselplikt

Vi bejaktar utredarens förslag att inte införa vigselplikt för den som har vigselrätt och instämmer därmed i övriga kyrkor/samfunds yttrande genom SKR. Om en präst eller pastor av något skäl inte anser sig kunna stå till förfogande som vigselförrättare skall han eller hon ha full rätt att avstå. Det finns ingen författningsreglerad skyldighet att förrätta vigsel.

Avgiftsbelägga vigseln

Vi avvisar utredarens förslag om en avgift för vigsel.

Samvetsfriheten

Utredaren kan inte se några negativa konsekvenser för kyrkorna. Lagstiftarens terminologi är inte bindande för trossamfunden i den meningen att trossamfunden måste ge den exakt samma definition som lagstiftaren. Han "ser inget hinder mot att trossamfunden fortsätter att ge ordet samma innebörd i religiösa sammanhang som tidigare" (s. 231).

I motsats till utredaren ser vi dock svåra komplikationer i att en stor grupp samhällsmedborgare, förmodligen en majoritet av svenska folket, ständigt ska förklara om det är ett religiöst eller rättsligt uttalande man gör angående den samlevnadsform man lever i. Hundratusentals svenskar kommer att fortsätta att se äktenskapet mellan man och kvinna som den naturliga, biologiskt givna samlevnadsformen.

Men om utredarens förslag blir lagstiftarens beslut, sätts den präst/pastor som håller fast vid kyrkornas traditionella uppfattning under stor press från samhälle och medier att i den inte enbart religiösa vigselförrättarrollen anpassa sig till lagens nya definition. Med den roll som politiker spelar i kyrkokommunala sammanhang kommer den "väjningsrätt" som prästen som vigselförrättare i Svenska kyrkan blir tillförsäkrad att lätt kunna förvandlas till en chimär.

Det finns en uppenbar tendens till att på olika områden göra den av samhället proklamerade normen till allenarådande och att därmed sätta den lagstadgade yttrandefriheten liksom samvetsfriheten i fara. Det som beskrivs som neutralitet och tolerans kan förvandlas till en hårt fundamentalistisk dogm.

Internationella konsekvenser

Vi menar att utredaren inte tillräckligt tagit i beaktande de internationella konsekvenser en lagändring får. Han erkänner att det kan uppträda tolkningsproblem när ordet äktenskap betyder olika ting i olika länders lagstiftning men anser dem tydligen försumbara. Vi tycker att de i sig väger tillräckligt tungt för att man skall säga nej till en förändring som innebär att två olika företeelser får samma namn. Utredaren förbigår vid sin redogörelse av andra länders lagstiftning på området de länder som avslagit en könsneutral lagstiftning. I en alltmer globaliserad värld torde ett könsneutralt äktenskapsbegrepp innebära såväl kommunikativa som juridiska implikationer i internationella relationer.

Numera har även homosexuella par möjlighet att adoptera barn. Lagstiftningen på det området genomfördes, trots att remissinstanser som särskilt bevakar barnens perspektiv, motsatte sig detta. Hitintills har inga utlandsadoptioner (såvitt vi vet) medgetts till homosexuella par. Vi ser en uppenbar risk att om Sverige inför en könsneutral äktenskapslagstiftning detta torde medföra en ännu större motvilja mot att bevilja adoption för svenska par, vilket även kommer att drabba heterosexuella par som söker utlandsadoption.

Det är också vår uppfattning att det i vår multikulturella och multireligiösa miljö finns starka spänningar, inte minst kring samlevnadsideal. För många nysvenskar är den av utredaren förordade nya lagstiftningen obegriplig. Den bidrar till att fjärma dem från det svenska samhället.

Allmänt

Vår uppfattning är att utredningen borde ha beaktat de synpunkter som den grupp av homosexuella framfört och som vill bevara partnerskapslagen i sin nuvarande utformning.

Det är uppseendeväckande att den uppvaktning som gjorts hos utredaren av Nätverket för partnerskapets bevarande inte ens ges ett omnämnande i utredningen, något som påpekas i ett särskilt yttrande (s. 360).

Vi anser också det olämpliga i att en ny samkönad äktenskapslag ska ha retroaktiv verkan på partnerskap ingångna efter 1994. Det finns inget som säger att alla som ingått partnerskap vill ha detta erkänt som äktenskap.

Sammanfattning

- Vi anser att begreppet äktenskap reserveras för heterosexuell parbildning
 - Vi anser att den neutralitetsaspekt utredaren anför som skäl för en könsneutral äktenskapslagstiftning innebär en uppenbar risk för uppluckring av begreppet äktenskap vilket i sin tur leder till en allvarlig urholkning till skada för samhället
 - Vi anser att utredaren inte tillräckligt beaktat barnperspektivet
 - Vi anser att om utredarens förslag genomförs kommer samvets- och yttrandefriheten för hundratusentals medborgare i landet att hotas
 - Vi anser att utredaren inte tillräckligt beaktat de konsekvenser en könsneutral lagstiftning får i en globaliserad värld
-
- Vi delar utredarens förslag om att vigselplikt inte ska föreligga för behöriga vigselförrättare
-
- Vi avvisar delar av utredningen såsom bristfällig mot bakgrund av den uppdragsbeskrivning riksdagen givit
 - Vi avvisar den retroaktiva verkan som förslaget förutsätter för dem som redan ingått partnerskap
 - Vi avvisar utredarens förslag om en avgift för vigsel

Vi föreslår en ny parlamentarisk utredning.

Den bör bland annat inrymma;

- en bredare bearbetning av barnperspektivet.
- konsekvensanalys över den neutralitetsprincip som utredaren anför
- vilka konsekvenser en könsneutral äktenskapslagstiftning får för den grundlagsfästa samvets- och yttranderätten
- väga in synpunkter från de homosexuella som vill bevara Partnerskapslagen
- det internationella perspektivet

För Pingst – fria församlingar i Samverkan

Jörgen Gidlund Sten-Gunnar Hedin
Ordförande Föreståndare